

Raamatukogu koostöö vabade kunstide professuuriga

Ene Paldre

raamatukoguhoidja
kultuuriteaduste instituudi õppekorralduse spetsialist

Lisaks oma põhiülesandele – toetada ning edendada õppe-, teadus-, arendus- ja loometööd – pakub raamatukogu üha enam nüüdisaegset ja mõnusat tegutsemiskeskonda ning koostöövõimalusi ülikooli akadeemilistele üksustele. Paarist taolisest ettevõtmisest järgnevalt juttu tulebki.

Vabade kunstide professuur

Kõigepealt tuleb öelda paar sõna vabade kunstide professuuri kohta. Vabade kunstide professori ametikoht loodi Tartu Ülikooli juurde 1992. aastal eesmärgiga mitmekülgset arendada ülikooli liikmeskonna vaimsus ja loovust. Sellesse ametisse kutsutakse igal aastal üks silmapaistev Eesti loovisik, kelle tegevus on seotud Tartu Ülikooli traditsiooniliste tegevusvaldkondadega.

Nii on vabade kunstide professuuri hoidnud tänaseks juba 33 aasta jooksul hulk lugupeetud ja armastatud kirjanikke, kunstnikke, heliloojaid, lavastajaid, literaate, õpetlasi ja režissööre, nende hulgas sellised Eesti kultuuri suurkujud nagu Hando Runnel, Madis Kõiv, Veljo Tormis, Jaan Kross, Jaan Kaplinski, Ain Kaalep, Andres Ehin, Vello Salo, Arvo Pärt, Merle Karusoo ja mitmed teised. Eesti raamatu aastal oli vabade kunstide professoriks luuletaja ja prosaist Viivi Luik.

Ülikooli raamatukogul on nii mõnegi vabade kunstide professoriga ühiseid ettevõtmisi olnud.

Näiteks toimus 2021. aastal raamatukogus kaks vabade kunstide professorite Olga ja Priit Pärna näitust: „Õnnelikud hetked“ valitud kaadritega kunstnike loodud animafilmidest ning kunstniku-paari ja nende poja Märt Rudolfi ühine illustratsiooninäitus „Jäämäe tipp“.

Vabade kunstide professor 2024/2025, laulja, pianist ja helilooja Kadri Voorand

Muusika kuulamise õhtud

2024/2025. õppeaastal leidsid raamatukogu muusikaosakonnas aset muusika kuulamise õhtud, mille algatas muusik ja helilooja, ülikooli vabade kunstide professor Kadri Voorand. Tema sõnul on muusika kuulamine – katkestusteta, mitte liikumise või jutu taustaks – puhas teraapia. Voorandi mõte oli, et kõik, kes tahavad muusikat nautida, kogunevad raamatukokku, kus igal teispäeval kuulatakse koos ühe Eesti muusiku poolt väljavalitud plaati.

Kuulamiseansside eesmärk ei olnud muusikat analüüsida või püüda lahti kodeerida muusiku kavatsusi või teoste tehnilist poolt. Eesmärk oli võtta albumi kuulamise jooksul aeg ainult iseenesdale, koondada tähelepanu mitte endast välja poole, vaid keskenduda enesesse, sissepoole. Muusika kuulamise ajaks oli tähtis jätta kõrvale telefon ja kõik keskendumist segavad olmemõtted. Soovituslik oli asetada lähedusse ka pliiaats ja paber, sest pika seansi ajal võis kuulajat tabada mõni (võimalik, et elumuutev) idee, mida olnuks kahju lasta kaotsi minna. Parema keskendumise soodustamiseks oli ruum hämar ning osalejad võisid end soovi järgi sisse seada kas toolil, põrandal mati peal või kott-toolis.

Helinäitus

Kadri Voorandi professuuriaasta lõpetas helinäitus „Kui nüüd päris aus olla, siis ...“, mis toimus muusika kuulamise õhtute kaudu juba omaseks saanud raamatukogu muusikaosakonnas. Näituse löid Kadri Voorandi kursusel „Kuidas sünnib elumuutev looming ja mis minul sellest võita on? Praktiline kursus“ osalenud üliõpilased ja vaba-kuulajad, kes õppetöö käigus olid pidanud aru inimhääle, muusika, harmoonia ja rütmide mõju üle; olid osalenud oma häälega aktiivselt praktikumides, püüdes usutavamaid kõlasid ja julgemaid narratiive, ning viinud kokku oma sisekõne intensiivsuse välise maailma ja muusikaga. See oli helinäitus lühijutustustest, kus lugude sõnumi üks pool sisaldus esitaja häälekõlas ning teine julges sisus ja sündmustes, mis määrasid mingi muutuse autori elus.

Muusika kuulamise õhtud

Millal Sina viimati terve albumi järjest läbi kuulasid?

TÜ raamatukogu muusikasaalis

muusikat valivad
Jaak Sooäär,
Joosep Sang jt.

igal teisel teispäeval kell 18

03.02, 17.02, 10.03, 24.03, 07.04, 21.04, 05.05 ja 19.05

Plakat: Eliise Selisaar

Solidaarselt tudengitega osales professor Kadri Voorand näitusel ka ise omaenda isikliku julge jagamisega. Huvilistele avanes võimalus tutvuda elumuutvate jutustustega 6. maist kuni 27. juunini 2025.

Muusika kuulamise õhtud ja helinäitus sündisid kultuuriteaduste instituudi ja raamatukogu muusikaosakonna heameelses koostöös. Nii võib loovisikute kaasamist ülikooli õppetöösse lugeda üheks parimaks näiteks akadeemilise ja „päris“ maailma vastastikku tulutoovast põimimisest ning raamatukogul on siin olnud tänuväärne toetaja ja võõrustaja roll.

Vaata ka:

Vabad kunstid 30: juubelikogumik / koostaja: Pärtel Piirimäe. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2023.

Kuulatud albumid

Sügissemestril:

- Gillian Welch „Soul Journey“ (2003) / Eeva Talsi valik
- Led Zeppelin (1969) / Tõnu Kaljuste valik
- Joni Mitchell „Hejira“ (1976) / Vaiko Epliku valik
- Johanson ja Vennad „Päevakera“ (2000) / Mari Jürjensi valik
- Arvo Pärt „Te Deum“ (Tõnu Kaljuste, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester, 1993) / Pärt Uusbergi valik
- Vaiko Eplik ja Kristjan Randalu „Koosköla“ (2011) / Kadri Voorandi valik

Kevadsemestril:

- Jan Garbarek ja Hilliard Ensemble „Officium“ (1994) / Kadri Voorandi valik
- King Crimson „In the Court of the Crimson King“ (1969) / Erkki-Sven Tüüri valik
- Marvin Gaye „What’s Going On“ (1971) / Marten Kuninga valik
- Talk Talk „Spirit of Eden“ (1988) / Tõnu Kõrvitsa valik
- The Beatles „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“ (1967) / Ivo Linna valik
- Björk „Vespertine“ (2001) / Kristjan Järvi valik
- Arooj Aftab „Vulture Prince“ (2021) / Mari Kalkuni valik
- Oliver Nelson „The Blues and the Abstract Truth“ (1961) / Maria Fausti valik
- TSHA „Capricorn Sun“ (2022) / Andres Köpperi ehk NOËPi valik
- John Coltrane „A Love Supreme“ (1964) / Heidi Purga valik
- Riho Sibul „Viimane“ (2023) / Kadri Voorandi valik